

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN ÇOCUK MİLİTANLARINA YÖNELİK BİR ANALİZ*

*Pınar Begüm KIZILGÜL***

Makale Geliş Tarihi/Received:10/03/2021

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 17/06/2021

Makale Yayın Tarihi/Published: 30/06/2021

Atıf için/To cite: Kızılgül, P. B. (2021). PKK Terör Örgütünün Çocuk Militanlarına Yönelik Bir Analiz. *Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 64-82.

Özet: Çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmasının tarihi oldukça eskidir. Güncel bir olgu olarak değerlendirilmesine rağmen zaman içinde pek çok düzenli veya düzensiz aktör çocukları savaşlarda veya çatışmalarda kullanmıştır. Bu noktada günümüzde uluslararası hukuk çocukları koruyacak tedbirler almaya çalışsa da yeterli ilerleme kaydedilememiştir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışmada çocukların PKK terör örgütüne katılmasının sebepleri incelenerek literatüre kapsamlı bir bakış sunulmaktadır. Araştırma sorusu 18 yaşından küçük çocukların PKK terör örgütüne katılmasının sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik faktörleri nelerdir? olarak belirlenmiştir. Bu makalenin temel hipotezinde ise 18 yaşından küçük çocukların PKK terör örgütüne katılımlarında sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik faktörlerin rol oynadığı öne sürülmektedir. Çalışmada ana hatlarıyla literatür incelendikten sonra çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmasının tarihsel gelişiminden ve çocuk militanlığın sebeplerinden bahsedilmiştir. Ardından PKK terör örgütünün çocukları kullanma konsepti, tarihsel ve istatistikî veriler bağlamında değerlendirilmeye çalışılmış ve literatür taramasında ön plana çıkan sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik faktörler başlıkları altında incelenmiştir. Ayrıca bu kısımda çalışmanın veri toplama aracı olarak da belirlenen yarı yapılandırılmış mülakat, Diyarbakır'da evlat nöbetine devam eden 11 aileye uygulanmış ve elde edilen veriler sunulmuştur. Sonuç kısmında da hem literatür taraması hem de yarı yapılandırılmış mülakat kapsamında ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Asker, Çocuk Militan, Terör, PKK

AN ANALYSIS OF THE CHILD MILITANTS OF THE PKK TERRORIST ORGANIZATION

Abstract: The history of the use of children in armed conflicts is quite old. Although considered a recent phenomenon, many regular or irregular actors have used children in wars or conflicts over time. At this point, although international law tries to take measures to protect children, sufficient progress has not been made today. In line with this information, the study provides a comprehensive overview of the literature by examining the reasons for children's participation in the PKK terrorist organization. The research question was determined as 'What are the socio-cultural, economic and psychological factors of children under 18 joining the PKK terrorist organization?' The basic hypothesis is that 'socio-cultural, economic and psychological factors play a role in the participation of children under the age of 18 to the PKK.' After reviewing the literature, the historical development of the use of children in armed conflicts and the reasons for child militancy was mentioned. Then, the concept of the use of children by the PKK terrorist organization was tried to be evaluated in the context of historical and statistical data and examined under the headings of socio-cultural, economic and psychological factors that came to the fore in the literature review. In addition, the semi-structured interview, which was also determined as the data collection tool of the study in this section, was 11 families continuing the adoption vigil in Diyarbakir and the data obtained were presented. In the conclusion part, the findings obtained within the scope of both the literature review and the semi-structured interview were interpreted.

Keywords: Child Soldier, Child Militant, Terror, PKK

* Bu çalışma, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Ana Bilim Dalında J. Yb. Dr. Mehmet KAHYA danışmanlığında tamamlanan ve Pınar Begüm KIZILGÜL tarafından hazırlanan 'Terör Örgütleri Tarafından Kullanılan Çocuklar: PKK Terör Örgütü Örneği' isimli yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir. Bahsi geçen çalışma için Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi'nin 20 Ocak 2020 tarihinde yapılan 2020/2 numaralı toplantısında etik kurul onayı verildiği beyan edilmiştir.

** Yüksek Lisans mezunu, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Ana Bilim Dalı, pnrbgm01@hotmail.com

Giriş

Günümüzde dünyanın pek çok yerinde çeşitli sebeplerden dolayı savaşlar veya çatışmalar yaşanmaktadır. Bu çatışma ve savaşların aktörleri değişkenlik gösterir. Devletler, terör örgütleri, paralı askerler veya isyancılar gibi düzenli veya düzensiz kuvvetler tarafından icra edilebilir. Son yıllarda meydana gelen teknolojik gelişmelerle birlikte pek çok savaş çeşidi ortaya çıkmıştır. Savaşların bu şekilde çeşitlenmesi, yaşanan çatışmaların çoğunlukla uzun sürmesi, sivil ve askeri hedeflerin bulanıklaşması ve hafif silahların yaygınlaşması nedeniyle çocukların silahlı çatışmalarda kullanımı son yıllarda artmıştır. Bu durum da zamanla çocukları pasif kurban statüsünden çıkartıp silahlı gruplara ya da devletlere doğrudan ve dolaylı olarak yardım eden ve çatışmaların içinde aktif olarak yer alan bireyler statüsüne geçirmiştir.

Bugün dünyada tahminen 20 ülkede en az 250.000 çocuk askerinin olduğu düşünülmektedir. Net sayıyı bilmek mümkün olmasa da çocukların silahlı çatışmalardaki varlığı gerçektir. Halbuki çocuk hakları, çocuğun yüksek yararı gözetilerek oluşturulan ve eğitim, sağlık, yaşam, barınma ile fiziksel, psikolojik ve cinsel istismardan korunma haklarını kapsayan evrensel bir haktır. Yeryüzündeki tüm çocukların bu hakları doğuştan, yasal ve ahlaki olarak kullanma hakkı vardır. Hiçbir devlet ya da terör örgütü çocuğun mutlak sahip olduğu bu hakları engelleyemez. Fakat son yıllarda artan sayılarla birlikte silahlı çatışmalarda kullanılan çocukların yaşamı beklenen ve ideal bir çocukluk algısından oldukça uzaktır. Çocuklar gayri resmi bir şekilde çatışmaların ve savaşların bir aracı olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Bu bilgiler ışığında çalışmada ilk olarak çocuk, asker ve çocuk asker kavramları tanımlanacaktır. Bu tanımlamalarda Birleşmiş Milletler (BM), UNICEF (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu), İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi uluslararası kuruluşların kabul ettiği tanımlar dikkate alınacaktır. Mevcut literatürde çocukların silahlı gruplar içinde yer alması “çocuk asker” kavramı ile açıklanmaktadır. 18 yaşından küçük olan ve silahlı gruplar bünyesinde herhangi bir iş yapan her çocuk, çocuk asker olarak tanımlanmaktadır (Cape Town İlkeleri, 1997). Fakat bu kavram içinde pek çok çelişkiyi barındırdığı için tartışmalıdır. Örneğin çocuk asker denildiğinde çocuk hakları mı yoksa askerlik hakları mı konuşulmalıdır? Yasal mevzuat hangi esasa dayanmalıdır? Çocukların üniforma giymeleri onlara karşı işlenen suçları savaş suçları kapsamı dışında tutmaya yeterli midir? gibi sorular çelişkiyi doğuran başlıca sorulardır.

Bu doğrultuda Türkiye’deki hukuksal düzenleme PKK terör örgütü içinde yer alan çocuklar için çocuk asker kavramının kullanılmasına imkân vermemektedir. Asker olarak adlandırılan bireyler devletleri için görev yapmakta ve arkalarında meşru bir yapı bulunmaktadır. Fakat terör örgütleri için böyle bir durum mümkün değildir. Bu sebeplerden dolayı her ne kadar çoğu uluslararası metinde ayrıma gidilmemiş ve hem devlet orduları hem de silahlı gruplar için çocuk asker kavramı kullanılıyor olsa da bu çalışmanın odak noktası PKK terör örgütü olduğu için çocuk asker kavramı yerine çocuk militan kavramının kullanılması daha uygun bulunmaktadır. Bu nedenle çocuk asker kavramına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmış ve çalışmanın içeriğinde çocuk militan kavramıyla konu ele alınmıştır.

Çalışmanın devamında PKK’nın tarihsel gelişimi anlatılacak ve PKK’nın çocuk militanlarından bahsedilecektir. PKK neden çocukları örgüt bünyesinde istiyor? Bazı çocuklar neden PKK terör örgütüne katılıyor? Bu gibi sorulara cevap aranacak ve nedenler literatür

taramasında ön plana çıkan sosyo-kültürel, ekonomik ve psikolojik faktör başlıkları altında sınıflandırılacaktır. Aile/arkadaş/sevgili etkisi, eğitimsel problemler, maddi yetersizlikler, güçlü görünme ve takdir edilme arzusu, intikam alma isteği gibi faktörler alt başlıklar olarak ele alınacaktır.

Bu kısımda ayrıca, 3 Eylül 2019'dan itibaren Diyarbakır HDP (Halkların Demokratik Partisi) İl Binası önünde oturma eylemi yapan ve çocuklarının HDP aracılığıyla kandırılarak PKK terör örgütüne katıldığını iddia eden ailelerle görüşmek için Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü'nden izin talep edilerek gerçekleştirilen mülakat verilerine de yer verilecektir.

1. Çocuk Asker Kavramı

Her insan anne karnından çıktıktan sonra çeşitli gelişim evreleri geçirir. Bu evrelerin ilki bebeklik evresi olarak tanımlanırken ardından çocukluk evresi gelir. Peki çocukluk nedir? Çocuk diye tanımladığımız bireyler kimdir? Etimolojik olarak çocuk terimi Latince'den gelir ve konuşmayan anlamında kullanılır. Sözlük anlamı olarak ise çocuk küçük yaştaki erkek veya kız ve bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak anlamlarını karşılamaktadır (<https://sozluk.gov.tr>). 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre ise çocuk daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmaktadır (Çocuk Koruma Kanunu, 3 Temmuz 2005).

Asker ise sözlük anlamı olarak eğitimsel ve askeri anlamda hazırlık yapan yetişkin kadın veya erkek kavramını karşılamaktadır (Gabriella, 2013: 1). Türkiye Cumhuriyeti Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nda da hem askerlik hem de asker kavramı ayrı ayrı açıklanmıştır. Askerlik: "Harp sanatını öğrenmek ve yapmak mükellefiyeti" olarak ifade edilirken, asker: "Askerlik mükellefiyeti altına giren şahıslarla (Erbaş ve erler) özel kanunlarla Silahlı Kuvvetlere intisabeden ve resmi bir kıyafet taşıyan şahıs" şeklinde açıklanmıştır (Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, 9 Ocak 1961).

Çocuk asker kavramı ise ilk kez 1996 yılında Graca Machel'in 'Silahlı Çatışmaların Çocuklar Üzerindeki Etkileri' isimli çalışmasının yayınlanmasıyla tanımlanmıştır. Bu çalışmada çocuk askerler 'aşçı, hamal, haberci veya casus gibi destekleyici görevlerde silahlı gruplara hizmet edenler' şeklinde tanımlanmıştır (Machel, 1996, s. 11). 1997 yılında UNICEF'in inisiyatifiyle kabul edilen Cape Town İlkeleri ile de çocuk askerliğin tanımı yapılmıştır. Bu tanımda çocuk askerler: "18 yaşın altında olup herhangi bir silahlı kuvvetin içinde aşçılık, hamallık, elçilik gibi görevlerle sınırlı olmamak üzere başka görevler de yapan kişiler" şeklinde tanımlanmıştır (Cape Town İlkeleri, 1997). 2007 yılında kabul edilen Paris Prensipleri'nde ise çocuk asker ifadesi yerine "silahlı kuvvet veya silahlı grupla ilişkilendirilen çocuk" terimi kullanılmıştır. Silahlı kuvvet veya silahlı grupla ilişkilendirilen çocuk "18 yaşın altında olup bir silahlı kuvvet veya silahlı grup tarafından savaşçı, aşçı, hamal, haberci, casus veya cinsel amaçlı olarak kullanılan kız veya erkek çocukları"dır (Paris Prensipleri, 2007, s. 7).

Çocuk Askerlerin Kullanımını Durdurma Koalisyonu da Nisan 2004 ve Ekim 2007 tarihlerini kapsayan bir rapor çıkartarak 197 ülkede çocuk asker alımı ve kullanımı hakkında ayrıntılı bilgilere değinmiştir. Bu raporda çocuk asker: "18 yaşın altında olup ya hükümetin silahlı kuvvetlerine ya da herhangi bir düzenli/düzensiz silahlı kuvvete ya da silahlı siyasi gruba bağlı olan bir kişi" olarak kabul edilmiştir (Çocuk Askerlerin Kullanımını Durdurma Koalisyonu,

2008: 9). Koalisyon çocukların çocuk asker sayılması için muhakkak çatışmaya dahil olması veya çatışmada yer alması gerektiği görüşünü savunmamaktadır. Aksine çocuk askerliğin içerdiği görevleri sıralayarak genel bir çerçeveden değerlendirmiştir. Bu görevler arasında savaşa katılım, mayın ve patlayıcıların döşenmesi, keşif yapmak, casusluk yapmak, kuryelik, eğitim, tatbikat veya diğer hazırlıklara destek olmak, lojistik, taşıyıcılık, yemek pişirme ve ev işçiliği gibi pek çok basit ve ağır görevlendirme yer almaktadır (Çocuk Askerlerin Kullanımı Durdurma Koalisyonu, 2008, s. 9).

Literatürde geçerliliği olan çocuk asker tanımlamalarına bakıldığında hemen hemen hepsinin aynı noktalara vurgu yaptığı görülmektedir. 18 yaşından küçük olmaları ve yaptıkları iş önemsenmeksizin herhangi bir silahlı grup bünyesinde yer almaları iki ana kriter olarak ön plana çıkmaktadır. Fakat kavramsal olarak çelişkili iki kelimenin yan yana gelmiş olması tartışmalıdır. Çünkü çocuk asker kavramını tanımlamak kolay bir şey değildir ve düşünüldüğünde bir uyumsuzluk oluşması muhtemeldir. Bu noktada incelenen yerli ve yabancı tez çalışmaları, makaleler ve kitaplarda çocuk asker kavramının yanı sıra çocuk militan kavramının da kullanılmış olması, çalışmanın odak noktası bir terör örgütü olduğu için çocuk militan kavramının kullanılmasını tercih ettirmiştir.

2. Terör Örgütleri Bünyesinde Yer Alan Çocuk Militanlar

Günümüzde çocuk militanların sayısı hakkında pek çok iddia vardır. Çeşitli kaynaklara göre çatışmalara karışan çocukların toplam sayısı 300.000 ile yarım milyon arasında değişmektedir. Örneğin Popovski ve Arts (2006, s. 1) 18 yaşın altındaki yaklaşık 300.000 çocuğun dünya çapında 30'dan fazla çatışmada yasadışı olarak yer aldığını iddia etmektedirler. Peter Warren Singer (2005, s. 51) ise şu anda doğrudan düşmanlıklara dahil olmayan ama devlet orduları ya da devlet dışı aktörler bünyesinde yer alan 500.000 çocuktan bahsetmektedir. Çocukların sayısını bu noktada %100 doğru tahmin etmek neredeyse imkânsızdır çünkü sayılarının ve yaşlarının güvenilir kayıtları yoktur ve çocukları çatışmalarda kullananlar onların varlıklarını her fırsatta reddetmektedirler. Bu yüzden ifade edilen sayılar sadece buzdağının görünen küçük bir kısmı olabilir. Fakat yine de her ne kadar net sayıyı tahmin etmek mümkün olmasa da savaş ve silahlardaki değişikliklerin son dönemlerde çocukların dahil olduğu çatışmaları arttırdığı şüphesiz bir gerçektir. David M. Rosen (2005, s. 14), hafif ve taşınması kolay silahların kullanımının artmasıyla birlikte çocukların savaştaki varlığının ve oynadığı rollerin de değiştiğini, eski savaşlarda çocukların yalnızca gözetleme, casusluk ya da habercilik gibi dolaylı destekleyici rollerde hizmet ettikleri düşünülürken yeni savaşlarda hafif silahların varlığının çocukların hem yardımcı hem de daha aktif rollerde istihdam edildiklerini düşündürdüğünü öne sürmektedir.

Oransal olarak bakıldığında çocukların dünyadaki silahlı kuvvetlerin, isyancı grupların veya terör örgütlerinin %40'ında varlık gösterdiği, dünyadaki çatışmaların yaklaşık %75'inde aktif olarak yer aldığı tahmin edilmektedir (Singer, 2006). Londra merkezli bir insan hakları örgütü olan Child Soldiers International da, yaptığı incelemeler doğrultusunda küresel olarak çatışmalara karışan çocuk asker sayısının 2012'den bu yana yaklaşık % 159 arttığını ifade etmiştir (Varfolomeeva, 2019). Çocuk asker vakalarının genellikle Afrika kıtasında yoğunlaşmasına

karşın azımsanmayacak bir kısmının da Suriye, Irak, Myanmar ve Kolombiya gibi ülkelerde gerçekleştiği belirtilmiştir (Varfolomeeva, 2019).

Çocuklar savaş alanlarında gerek devlet orduları gerekse de terör örgütleri bünyesinde uzun zamandır yer almaktadırlar fakat yakın zamana kadar uluslararası hukukta ciddi bir mesele olarak değerlendirilmeye tabi tutulmamışlardır. Soğuk Savaş sonrası çocukların silahlı çatışmalarda kullanımının artmasıyla birlikte uluslararası ortamda bu olgu hakkındaki farkındalık giderek artmıştır. Bu noktada ortak düşünce çocukların hiçbir koşulda savaşta yeri olmadığı ve bu durumun evrensel çocuk haklarının açık bir ihlali olduğu yönündedir. Çünkü çocukların silahlı grupların bünyesinde bulunması yalnızca uluslararası yasaları ihlal etmekle kalmamakta aynı zamanda hem katılan çocuk için hem de tüm toplum için ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

3. Silahlı Çatışmalarda Kullanılan Çocukların Tarihsel Arka Planı

Silahlı çatışmalarda çocukların kullanımı güncel bir fenomen olarak düşünülmesine rağmen kökeni yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Yaşanan çatışmalara bakıldığında çocukların savaş alanlarında olduğu pek çok örnek mevcuttur. Bu örneklerle göre çocukların çatışma bölgelerine girmelerinin XVII. yüzyıldan itibaren gerçekleştiği ancak o zamanlarda gerçek savaşçı olarak kabul edilmedikleri düşünülmektedir. Fakat zaman ilerledikçe çatışma alanındaki çocuklara bakış açıları değişmiş ve İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde çeşitli tarihi ve efsanevi ifadelerle savaş alanlarında seçkin katkılarda bulunan savaşçı, kahraman veya lider olarak değerlendirilmişlerdir (Lieshi, 2018, s. 290).

İkinci Dünya Savaşı'na kadar çocukların silahlı çatışmalarda bulunmasının bu şekilde kamusal erdem ve fedakarlığın asaletini gösterdiği kabul edilse de XX. yüzyılın ortalarına gelmesiyle birlikte çoğu Batı ülkesi çocukların silahlı kuvvetlerdeki varlığını azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya başlamıştır. Ancak değişim oldukça yavaş ve düzensiz olmuş ve bu durum ciddi tedbirlerin alınmasını gerekli kılmıştır. Günümüzdeki duruma bakıldığında ise çocuk asker ve çocuk militan kavramlarının savaşta ya da çatışmalarda yanlış olan hemen hemen her şeyi kapsayan bir kavram olarak tüm açıklığıyla ortada durduğu ifade edilebilir.

Silahlı gruplarla ilişkili çocukların tarihsel olarak geçirdiği dönüşümü İkinci Dünya Savaşı Öncesi ve Savaş Dönemi ve İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem şeklinde iki ana başlığa ayırmak mümkündür. Çocukların silahlı çatışmalarda bulunması fikri İkinci Dünya Savaşının yaşanmasıyla birlikte baştan sona değişiklik geçirmiştir. Bu sebeple bu çalışmada bu ayrıma dikkat edilerek tarihsel gelişim anlatılacaktır.

3.1. İkinci Dünya Savaşı Öncesi ve Savaş Dönemi

İkinci Dünya Savaşı öncesi döneme ait ilk örnekler Antik Çağda görülmüştür. Bu çağda hemen hemen tüm ordular çocuk askerleri bünyesinde barındırmıştır. Spartanlar yaş sınırını ciddi anlamda aşağılarda tutarak 7 yaşına gelenleri askerlik eğitimine almışlardır (Eigen, 2009). Yunanlılar da çocukları cephe önlerinden ziyade cephe gerilerinde kullanarak haberci, mızrak taşıyıcı veya tamirci olarak kullanmışlardır (Schofield, 2010).

Orta Çağ döneminde meydana gelen ve Batılı çocukların aktif olarak savaşın içinde yer almasının belgelenmiş en eski örneklerinden biri olan 1212 tarihli Çocuk Haçlı Seferleri de verilebilecek ciddi örnekler arasındadır (Brocklehurst, 2016, s. 33-34). Bu sefer, İsa için savaşma adına Kuzey Fransa ve Batı Almanya'dan gelen binlerce silahsız çocuğun yürüyüşü olarak da

bilinmektedir (Kakhuta-Banda, 2014: 14). Büyük bir çoğunluğunu 6 ile 14 yaş arası çocukların oluşturduğu yaklaşık 30.000 kişilik kalabalık bir grup Akdeniz'e doğru yola çıkarak bu seferi başlatmıştır (Tattersfield, 2012, s. 10).

Çocuk Haçlı Seferinden sonraki en ciddi örnek ise 1861-1865 yılları arasında gerçekleşen Amerikan İç Savaşı'dır. Amerikan İç Savaşı'nda yaklaşık 250.000-420.000 çocuğun orduda yer aldığı ve bu sayının oransal olarak savaşan askerlerin %20'sine denk geldiği düşünülmektedir (Kakhuta-Banda, 2014, s. 14).

28 Temmuz 1914 ile 11 Kasım 1918 arasında dört yıl süren Birinci Dünya Savaşı da İkinci Dünya Savaşı öncesi ön plana çıkan ciddi örnekler arasında yer alır. Britanya'da 18 yaş altındaki yaklaşık 250.000 erkek çocuğu İngiliz ordusuna katılmıştır (BBC News, 2014). Savaş sürecinde ülkesinin ordusuna katılım gösteren en küçük çocuk ise Avusturya Macaristan birliklerinin Ağustos 1916'da ebeveynlerini, büyükannesini ve yedi kardeşini öldürmesi üzerine Sırp ordusuna katılan 8 yaşındaki Momcilo Gavric olarak kayıtlara geçmiştir (Miller, 2017).

Temelleri 1922 yılında atılan Hitler Gençliği de İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde meydana gelen en bilindik çocuk militan olgusu olarak tarih sayfalarında yerini almıştır. SA'nın (Sturmabteilung, Türkçe: Taarruz Bölüğü) gençlik kolları olarak örgütlenen yapı Hitler'e ve Nazizm'e bağlılık yemini etrafında oluşturulmuştur (Çakı, 2018, s. 12-13). Hitler Gençliği, son derece militarist bir örgüt olarak faaliyet göstermiş ve cinsiyet ayırt etmeksizin bütün Alman gençlerini (18 yaş altı) kendi bünyesinde toplamıştır (Rosen, 2015, s. 77).

1936-1939 yılları arasında gerçekleşen İspanya İç Savaşı'nda da çocuk askerlerin kullanıldığı bilinmektedir. İspanya'daki falanjist ulusal orduya katıldığında on beş yaşında olan Julian Laplaza Perez, İspanya İç Savaşıyla alakalı kendisiyle yaşıt pek çok erkeğin İspanya'nın dört bir yanından bu savaşa katılmak için geldiğini belirtmiştir (Rosen, 2015, s. 76).

İkinci Dünya Savaşı sırasında ise Sovyetler Birliği ordusu içinde kız çocuklarının da yer aldığı çok sayıda çocuk görev almıştır (Vautravers, 2009, s. 99). Japonya da benzer şekilde İkinci Dünya Savaşı sırasında kayıpları artmaya başlayınca çocukları cepheye sürmeye başlamıştır.

3.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemdeki en ciddi örneklerden ilki 1980-1988 yılları arasında gerçekleşen ve sekiz yıl gibi uzun bir süre devam eden İran-İrak Savaşıdır. Bu savaşta Irak, çocukları fiziksel çatışmalarda aktif olarak kullanırken İran, tecrübeli askerlerinin daha hızlı ve kolay ilerleyebilmesi için mayın tarlalarını temizlemeleri adına çocukları ön planda tutmuştur (Eigen, 2009).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında çocuk militan kullanan terör örgütleri noktasında ise Uganda'da faaliyet gösteren Tanrının Direniş Ordusu başlıca örneklerden biridir. Bu örgütün çatışma gücünün büyük bir çoğunluğunu köylerden aldıkları çocuklar oluşturmaktadır (Udombana, 2006, s. 65). Bir rapora göre 1987-2002 yılları arasında 20.000 çocuğa ulaşan Tanrının Direniş Ordusu sadece 2002-2003 yılları arasında da 5.000 çocuğu kaçırmıştır (Begley, 2012, s. 617).

Sierra Leone İç Savaşı sırasında faaliyet gösteren terör örgütü Birleşik Devrimci Cephe de eleman temininin %80'ini 7 ila 14 yaş arasındaki çocuklardan sağlamaktadır (Perrin, 2005, s. 688). Bu noktada Sierra Leone örneği modern zamanda meydana gelen çocuk militan temininin diğer örneklerinden biraz daha farklıdır. Çünkü hem örgüt bünyesindeki çocuk sayısı ciddi bir

orandadır hem de pratikte yetişkin askerlerin eksik kaldığı noktadan itibaren çocuklara ihtiyaç duyup onları çatışma alanına sürükleyenlerin aksine RUF örgütü savaşın en başından itibaren çocukları kullanmıştır.

Suriye İç Savaşında da bölgede varlık gösteren terör örgütleri DEAŞ (Devlet'ül Irak ve Şam), YPG (Halk Koruma Birlikleri) ve El-Nusra Cephesi'nin çocuk militan kullandıklarına dair bulgulara rastlanmaktadır (Rosen, 2015, s. 136). DEAŞ, Hitler Gençliği'nin ve Saddam Hüseyin'in tarzını benimseyerek eğittikleri çocukları militan, intihar bombacısı veya sözde imam gibi farklı görevlerde kullanarak sistematik bir beyin yıkama ile şiddete karşı duyarsız ve öfkeli bireyler yaratmayı amaçlamaktadır (Samar, 2016).

Modern zamanda sadece terör örgütlerinin değil aynı zamanda bazı devlet ordularının da Kolombiya, Lübnan, Liberya, Kosova, Sri Lanka ve Sudan gibi mevcut konumlarındaki çatışmalarda çocukları silahlandırmayı seçtiği gözle görünen bir gerçektir. Bu noktada çocuk militan kullanımı devlet dışı silahlı gruplar için %60 dolaylarındayken 50 kadar devletin de uluslararası ve iç hukuka aykırı olarak çocuk asker kullandığı ifade edilmektedir (Rosen, 2005, s. 15). Bu yüzden son 10 yıl içerisinde dünya genelinde çocukların Antarktika dışında, hemen hemen her kıtada, Afrika ve Asya'da fazla miktarda olmak üzere çocuk asker veya çocuk militan olarak görev yaptıkları tahmin edilmektedir.

4. Çocuk Militanlığın Nedenleri

Çocukların silahlı gruplara katılması karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Çeşitli şartlara göre değişiklik gösterebilir. Tek bir neden bu olgunun gerçekleşmesine sebep olmuştur demek doğru değildir. Bu nedenle bir çocuk neden terör örgütüne katılır? sorusuna cevap arandığında UNICEF, BM, Çocuk Askerlerin Kullanımını Durdurma Koalisyonu ve İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar ve akademisyenler sosyo-kültürel, psikolojik ve ekonomik faktörleri bu soruya cevap olabilecek faktörler olarak ön plana çıkarmışlardır.

Çocukları bu tehlikeli şiddet biçimine katılmaya iten ortak noktalardan ilki sosyo-kültürel faktörler altında açıklanabilir. Bu faktörler çocukların aldıkları eğitimden toplumda buldukları konuma kadar etkili olan ve farkında olmasalar dahi içinde buldukları şartları oluşturan faktörlerdir (Karlıdağ, 2020). Ebeveyn eksikliği, ailesel faktörler, eğitimsel problemler ve arkadaş/akraba/sevgili etkisi çocukların ikna edilme sürecini hızlandırıcı özellikler olarak ön plana çıkmaktadır.

Sosyo-kültürel faktörlerden ilki ebeveyn eksiliğidir. Goodwin-Gill ve Cohn (1994), Singer (2005) ve Jennifer Plante (2015) çocukların terör örgütlerine katılma sebeplerinden birinin ebeveyn eksikliği olabileceğini öne sürmektedir. Fakirliğin ve salgın hastalıkların yaygın olduğu ve çatışmaların yaşandığı devletlerde çocuklar aileleri ve düzenli bir yaşamları olmadan hayatlarını idame ettirmektedir. Bu şartlar altında olan çocuklar için de silahlı gruplar genellikle bu boşluğu vekil bir aile haline gelerek ve gayri resmi askeri eğitim vererek doldurmaktadır (Plante, 2015: 22). Bu bağlamda silahlı bir grubun yapısı bu çocuklara yalnızlıktan kaçış veya daha fazla güvenlik ve istikrar sağlama umudu olabilmektedir (Tiefenbrun, 2007, s. 15).

İnsan Hakları İzleme Örgütü, UNICEF ve UNESCO da bozulmuş aile bağlarına dikkat çekerek yetimlerin ve mültecilerin daha fazla risk altında olduğunu iddia etmektedir. Ebeveynlerinden biri veya ikisi hayatta olmayan çocukların beslenme ve korunma vaadleriyle daha kolay ikna edilebildikleri savunulmaktadır (Goodwin-Gill ve Cohn, 1994, s. 23).

Sosyo-kültürel faktörlerden ikincisi ise ailesel problemlerdir. Çocukların temel eğitimi ilk aldıkları yer aileleridir. Bu yüzden evdeki anne ve baba rolü çocuğun fikirlerinin şekillenmesinde oldukça önemlidir. Fakat bazen annenin ve babanın çocuklarına doğruyu gösterme şekilleri çocuklarda özellikle ergenlik çağına geldikleri dönemlerde ters etki yaratabilmektedir. Bu dönemde anne ve babanın otoritesine karşı çıkma durumu dikkat çekmektedir (Ördek, 2014, s. 85). 1969 yılında İngiltere’de 411 çocukla yapılan bir araştırmada da çocukların suça sürüklenme ihtimalini arttıran beş nedenden üçü, anne veya babanın çocuklarıyla alakalı sorumluluklarını yerine getirmemesi, kalabalık aileler ve ekonomik anlamda eksik kalan ebeveynler olarak belirtilmiştir (Ata, 2018, s. 16).

Sosyo-kültürel faktörlerden üçüncüsü eğitimsel problemlerdir. Graca Machel (1996) çocukların terör örgütlerine katılma sebeplerinden birinin eğitimsel problemler olabileceğini öne sürmektedir. Gelişmemiş ya da gelişmekte olan pek çok ülkede çocuklara uygun standartlarda eğitim verilmemesi çocuk militanlığın kayda değer sebeplerinden biridir. Birçok çalışma, çocuk militanlığın sebeplerini sayarken eğitim fırsatlarının eksikliğine de işaret etmiştir.

Sosyo-kültürel faktörlerden dördüncüsü ise yakın çevre etkisidir. Bu etkiyi arkadaş, akraba veya sevgilisi etkisi olarak adlandırmak mümkündür. Çocuklar ergenlik dönemi başlangıcında veya ergenlik dönemi süresince aileden uzaklaşıp arkadaşlarıyla daha yakın ilişki içerisinde olmaktadır. Bu ilişki onları arkadaşlarından veya duygusal olarak yakın hissettikleri karşı cinsten gelebilecek herhangi bir teklife daha açık hale getirmektedir. Ayrıca çocuklar başta anne ve babaları olmak üzere çevrelerinde sıklıkla gördükleri büyüklerine de ayrı bir sevgi ve saygı beslemektedirler. Bu noktada yakın iletişim içinde oldukları akrabaları da bu süreçte rol oynayabilmektedir.

Sosyo-kültürel faktörlerden sonra ekonomik faktörler de çocukları bu tehlikeli şiddet biçimine katılmaya iten ortak noktalardan biridir. Machel (1996), Singer (2005), Rosen (2005), Udombana (2006) ve Stern (2003) gibi araştırmacılara göre yoksulluk çocuk militanlığa katılım olgusunu açıklamak için kilit rol üstlenmektedir. Çünkü görüşülen birçok eski çocuk militanın katılımının bir nedeni olarak yoksulluk etkenini açıkladığı görülmüştür (Achvarina ve Reich, 2006: 133). Çocuk militanlarla alakalı yapılan pek çok çalışma da öncelikle bu tür görüşmelere dayandığı için ekonomik faktörlerin göz ardı edilmemesi gerektiği savunulmaktadır.

Çocukların silahlı gruplara katılmasının sosyo-kültürel ve ekonomik olduğu kadar psikolojik faktörleri de önem arz etmektedir. Bireylerin iç dünyasında ne yaşadıklarını bilmek ve maruz kaldıkları hayal kırıklıklarını anlamlandırmak psikolojik faktörler için mihenk taşı görevi görmektedir. Bu noktada Ördek (2014), Arslan (2014) ve Mcleod (2019) gibi araştırmacılar psikolojik faktörlerin ayrı bir başlık altında değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir.

Psikolojik faktörlerden ilki intikam duygusudur. Bireylerin hayatlarında maruz kaldıkları kötü muameleler onların psikolojisini derinden sarsabilmektedir. Özellikle bu kötü durumlara küçük yaşlarda tanık olanlar zihinlerinde yaşadıklarını anlamlandırmakta oldukça

zorlanmaktadır. Bu yüzden çocuk yaşta maruz kalınan fiziksel ya da zihinsel tecrübeler ilerleyen yıllar için alınan kararları etkileyebilmektedir.

Psikolojik faktörlerden ikincisi ise güçlü görünme ve takdir edilme isteğidir. Psikolojik olarak kendini yeterli görmeyen, anne ve babasının ilgisinden uzak yetişen ve etrafında kendisine örnek olacak bir kişiyi bulamayan çocuklar silahlı grupların onlara sağlayacağı ilgi ve statü için katılım gösterebilmektedirler (Ördek, 2014: 93). Psikoloji alanında sosyal kimlik teorisi adıyla anılan bu durum kişinin grup üyeliğine yönelik kim olduğuna dair duygusudur (McLeod, 2019). Bu grup üyeliklerinin kişiye sosyal bir kimlik kazandırdığını düşünmekte ve hissettiklerini de önemli bir gurur ve öz saygı kaynağı olarak görmektedir. Kişi herhangi bir örgüt üyeliği için o örgütün değerlerini benimseyerek içselleştirmekte ve örgüt sayesinde yeni bir kimlik kazandığına inanmaktadır.

5. PKK'nın Tarihsel Gelişimi

PKK (Partiyâ Karkeren Kurdistane) terör örgütü, 1970'li yılların sonundan itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren Marksist-Leninist ideolojiye sahip bölücü bir terör örgütüdür. Temel kuruluş amacı Suriye, Irak, İran ve Türkiye'yi kapsayan sözde bağımsız bir Kürdistan devleti kurmaktır (Akyüz, 2020, s. 201). Örgüt bu amaca yönelik Kürtçülüğü, Marksist-Leninist ideoloji ile buluşturarak Maoçu gerilla savaş taktiklerini benimsemekte ve halkın desteğini alabilmek için de Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürt halkını sözde sömürdüğünü sıklıkla dile getirmektedir (Teğin, 2019, s. 95).

PKK terör örgütünün kuruluş tarihi 26-27 Kasım 1978 olmakla birlikte temelleri 1973 yılında atılmaya başlanmıştır (Törel, 2002, s. 52). 1973 Çubuk toplantısı, 1974 Tuzluca ve 1975 Dikmen toplantıları örgütün kuruluş aşamasında gerçekleştirdiği önemli toplantılardır. PKK bu toplantılarla aşamalı olarak örgütlü hale gelmiş ve Dikmen toplantısı sonunda 'Apocular' olarak anılmaya başlamıştır (İmset, 1993, s. 34). PKK terör örgütünün 1984 yılında gerçekleştirdiği Siirt Erüh ve Hakkâri Şemdinli saldırıları da örgütün ilk silahlı saldırıları olarak kabul edilmektedir (Sarı ve Tınas, 2018, s. 7).

PKK terör örgütü, 1999 yılında örgütün sözde kurucu lideri Öcalan yakalanana kadar ülke çapında ses getirecek eylemlerle tanınırlığını arttırmaya çabalamıştır. Öcalan'ın yakalanmasından sonra ise halkın sempatisini kazanabilmek ve faaliyetlerini yasallaştırabilmek için hem çocukları hem de kadınları istismar ederek kitlesel gösterilerin önüne itmeye başlamıştır. Tarihsel olarak bakıldığında kadınların ve çocukların eylemlerde ön planda tutulması 1999 sonrası olsa da aslında örgüt kurulduğu andan bugüne kadar çocuklara yönelik politikasında kayda değer bir değişiklik göstermemiştir. Zayıfladığı dönemlerde eleman temininde yaşanan zorluk çocukların örgüte zorla katılımlarına, güçlendiği dönemlerde de gönüllü katılımlarına neden olmuştur.

6. PKK Terör Örgütünün Çocuk Militanları

Öcalan'ın yakalanmasından günümüze kadar geçen süreye bakıldığında örgütün özellikle son yıllarda eleman temini sıkıntısı yaşadığı ve bu sıkıntıyı çocuk militanlara yönelerek gidermeye çalıştığı ifade edilebilir. Terörle mücadele kapsamında yürütülen başarılı operasyonlar, örgütün aktif olduğu bölgelerde devletin yürüttüğü etkin politikalar ve halkın teröre mesafeli yaklaşması gibi nedenler örgütün etkisini kaybetmesine neden olmuştur. Bu noktada

örgüt kamuoyu desteğini kaybetmemek ve asker/polis tarafından gerçekleştirilebilecek müdahaleleri önlemek adına çocukları daha çok kullanmaya başlamıştır.

PKK terör örgütünün çocuklara yönelmesinin en temel sebebi onları terörist faaliyetleri için bir araç olarak kullanmak ve çocukların hukuki dokunulmazlıklarından yararlanmak istemesidir. Örgüt, çocukları yetişkin ve eğitilmiş kesime göre daha sadık, ikna edilmesi daha kolay, hareket kabiliyeti yüksek, beyinlerine istenilen düşünce sağlam bir şekilde dayatıldığında örgüt için taş kadar sağlam militanlar olarak görmektedir (Yalçın, 2012). Aynı zamanda örgütün yaşlanmasının önüne geçebilmek amacıyla da çocuk militanları önemsemektedir (Kekevi ve Kılıçoğlu, 2016: 497). Temel amaç çocukları dağa götürdüklerinde o çocuğun dağda ölmesi üzerine ailenin Türk devletine yönelik nefret duygusu taşınmasını ve çocuğunun ölümünden devleti sorumlu görmesini sağlamaktır. PKK terör örgütü bu noktada çocuklara örgüt için öldürüp örgüt için ölmeleri doğrultusunda eğitim vermekte, öldükleri takdirde ailesini devlete düşman etmeyi canlı kaldıklarında da devlete yönelik düşman yetiştirmeyi benimsemektedir.

PKK çocukları sistematik olarak bünyesine dahil eden bölücü bir terör örgütüdür. Zaman zaman artan militan ihtiyacını daha çok çocuklardan karşılayan hatta bir dönem 8-12 yaşlarındaki çocuklardan oluşan bir tabur kurarak adına ‘Tabura Zaroken Şehit Agit’ (Şehit Agit Çocuk Taburu) diyen örgüt taburun sorumluluğunu da aynı yaşlarda olan beş çocuğa vermiştir (Polat & Gündoğan, 2010, s. 111).

PKK terör örgütünün kaynaklarından yapılan incelemeye göre istatistikler PKK militanlarının %54'ünün 14 ile 25 yaşları arasında olduğunu bu oran içinde 18 yaşından küçük örgüte katılanların oranının ise %36 olduğunu göstermektedir (Söylemez, 2012). 2014 yılında hazırlanan PKK Terör Örgütünün Çocukları Kullanma Usul ve Yöntemlerinin Analizi isimli yüksek lisans tez çalışmasında 2001-2011 yılları arasında PKK terör örgütüne katılmış ve hayatını kaybetmiş 1505 örgüt mensubu üzerinden bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada PKK terör örgütüne 18 yaş ve altı katılım sayısının 418, katılım oranının da %29,7 olduğu tespit edilmiştir (Ördek, 2014, s. 126). 2017 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı isimli raporda da 2001-2011 yılları arasında ölen ve ‘hpg-online’ sitesinde sözde şehitlerimiz kısmında yer alan teröristler incelenmiştir. Bu incelemede örgütün çok küçük yaşlarda olan çocukları bile dağa çıkardığı ve 18 yaş altı katılım sayısının 2.294, katılım oranının ise %20,60 olduğu görülmüştür (İçişleri Bakanlığı, 2017: 24).

Çocukların terör örgütleri bünyesinde yer alması uluslararası bir suç olmasına rağmen PKK terör örgütüne yönelik güçlü bir uluslararası baskı devreye girmemiştir. Örgütün sözde liderlerinden Murat Karayılan’ın ANF’ye (Ajansa Nuçeyan a Firate) yaptığı aşağıdaki açıklama PKK’nın çocuklar üzerinden de uluslararası bir suç işlediğinin kanıtıdır. Sözde lider “16-17 yaşındakileri alıyoruz. 18 yaşın altındakileri cephe gerilerinde, eğitim ortamlarında tutuyoruz” demiştir (Aydın, 2012). Kendisi 16-17 yaşındakileri çocuk olarak görmeyip genç gözüyle bakmasına ve hafif işlerde görevlendirilmelerini yanlış bulmamasına karşın uluslararası literatürdeki çocuk tanımı ve çocuk militan tanımı bellidir. Bu yüzden PKK terör örgütü çocukları kendi bünyesine dahil ederek alenen uluslararası suç işlemektedir.

7. Diyarbakır Anneleri ile Yapılan Mülakat Verileri

Yukarıda elde edilen bulguların geçerliliğini daha anlaşılır kılmak amacıyla çocukları PKK terör örgütüne katılan aileler ile görüşülmek istenmiştir. Bu kapsamda Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü'nden alınan izin ile 19-20 Ağustos 2020 tarihleri arasında Diyarbakır Anneleri olarak anılan aileler ile görüşülmüştür. 18 yaşından küçük çocukların PKK terör örgütüne katılmasının sebepleri üzerine yapılan bu görüşmede kronik rahatsızlığı olmayan ve 65 yaşından küçük olup eyleme devam edebilen 11 aile ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır.

Görüşülen 11 ailenin/katılımcının sosyo-kültürel durumları değerlendirildiğinde 5 katılımcının ilkokul mezunu olduğu 6 katılımcının okuma ve yazma bilmediği anlaşılmıştır. Sahip oldukları çocuk sayıları hususunda sadece 1 ailenin 3 çocuk sahip olduğu geri kalan 10 ailenin 4 ve üstü çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Çocukların babalarının mesleklerinin de inşaat ustası, fırıncı, şoför veya çiftçi gibi temel meslek gruplarından oluştuğu ve düşük gelirli bir aile profiline sahip oldukları fark edilmiştir.

Ailelerin anlattığı bilgilere göre çocukların PKK terör örgütüne katılmasının sebebi HDP olsa da mülakat esnasında görüşülen katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin incelenmesi ve görüşme esnasında çocuklarının terör örgütüne katılma sürecini anlatırken kullanmış oldukları cümlelerin değerlendirilmesinden:

- a. Aile yapılarının güçlü olmaması (Sevgi ve saygı eksikliği, şiddetli geçimsizlik),
- b. Babanın imam nikâhlı olarak başka bir kadınla yaşaması veya evde başka bir annenin daha olması,
- c. Anne ve babanın ilgisizliği,
- d. Çocukların büyük oranda eğitimine devam etmemesi veya etse dahi hafta sonlarını yarı zamanlı bir işte geçirmesi gibi sebeplerin çocukların PKK terör örgütüne katılmasının başlıca sebepleri olabileceği anlaşılmıştır.

Görüşülen 11 aileye çocuklarının PKK terör örgütüne katılım sebebi/sebepleri sorulduğunda beşi arkadaş etkisinin, üçü ailesel problemlerin, biri de ekonomik sebeplerin etkili olmuş olabileceğini ifade etmiştir. Çocuğunun PKK terör örgütüne katılmasının sebebinin ailesel faktörler olabileceğini söyleyen ilk aile 18 yaşındayken PKK terör örgütüne katılan B. E.'nin babası Ş. E.¹ olmuştur. Ş. E. oğlunun aile içinde yaşanan huzursuzluklardan dolayı kendine kızıp örgüte gittiğini düşünmektedir. Baba, oğlunun 1999 doğumlu olduğunu ve 16 Mayıs 2017 tarihinden beri haber alamadıklarını ifade etmiştir.

Görüşülen bir diğer isim Diyarbakır Annelerinin sembol isimlerinden biri olan A. B.² olmuştur. A. B. amcasının oğlu S. Ç. için eyleme katılmıştır. A.B. de amcasının oğlunun örgüte katılım sebebi için ailesel faktörleri ön planda tutmuştur. S. Ç.'nin 2019 yılında 18 yaşındayken örgüte gittiğini ifade etmiştir. A. B. ailelerin çocuklarıyla ilgilenmemelerinden dolayı çocukların örgütün eline düştüğünü ifade etmiştir. A.B. Diyarbakır'da örgüte katılım sayısının yüksek olduğunu ve hemen hemen her mahalleden, her apartmandan örgütte birinin bulunduğunu bu nedenle ailelerin çocuklarının HDP ile olan ilişkisini bilmemelerinin imkânsız olduğunu da eklemiştir.

¹ 19 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen ilk ailedir. Görüşme yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

² 19 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen ikinci ailedir. A.B. ile yapılan görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Çocuğunun PKK terör örgütüne katılmasının sebebinin ailesel faktörler olabileceğini ifade eden bir diğer kişi 17 yaşındayken PKK'ya katılan H. İ. K.'nın halası G. A³. olmuştur. Hala G. A. yeğeni H. İ. K.'nin 1998 doğumlu olduğunu ve 2015 yılında PKK terör örgütüne katıldığını ifade etmiştir. G. A. yeğeninin yetim ve öksüz olarak büyüdüğünü ve 3 erkek kardeş olduklarını belirtmiştir. Diyarbakır'da ikamet ettiklerini ve babalarının hayattayken esnaflık yaptığını söylemiştir.

Arkadaş etkisini ön plana çıkartan ilk kişi ise oturma eyleminin de sembolik isimlerinden biri olan C. B⁴. olmuştur. C. B. Mardin Savur'dan gelerek eyleme ilk günlerde katılan isimlerden biridir. Mart 2004 doğumlu olan ve 5 Mayıs 2019 tarihinde 15 yaşındayken dağa götürüldüğünü iddia ettiği oğlu Y. B. için eyleme katılmıştır. Kendisi oğluyla aynı gün 16 çocuğun daha örgüte katıldığını belirterek bunun tesadüf olamayacağını ve çocuklarının beyinlerinin yıkanarak ikna edildiklerini ifade etmiştir.

Görüşülen diğer kişi oğlu Ö. A.'yı arayan baba S. A⁵. olmuştur. S. A da çocuğunun PKK'ya katılmasında arkadaş etkisi olabileceğini düşünen ailelerden biridir. Diyarbakırlı olan S. A. 2000 doğumlu olan oğlu Ö. A.'nın 2015 yılında 15 yaşındayken HDP tarafından kandırılıp dağa götürüldüğünü iddia etmektedir. Oğlunun PKK terör örgütüne katıldığı gün komşusunun oğlunun da katıldığını ifade eden baba S. A. oğlunun PKK'ya katılmaya komşusunun oğluyla beraber karar vermiş olabileceğini düşünmektedir.

13 yaşındayken PKK terör örgütüne katılan M. A.'nın babası N. A⁶. da çocuğunun PKK terör örgütüne katılmasının sebebinin arkadaş etkisi olabileceğini ifade etmiştir. Aslen Mardin Derikli olan aile Diyarbakır'da ikamet etmektedir. 3 kız 3 erkek çocuklu ailenin en küçük çocuğu M. A'dır. Baba inşaat ustasıdır. Baba ilkokula gitmediğini söylemiş ama okuma ve yazma bildiğini belirtmiştir.

25 Mart 2015 yılında örgüte katıldığı düşünülen 16 yaşındaki M. C.'nin annesi H. A⁷. da evlat nöbetine devam eden ve görüşülen isimlerden biridir. H. A. çocuğunun PKK terör örgütüne katılma sebebini tam olarak belirtemese de kaybolduğu gün akşamı arkadaşlarının evlerine gelip çocuğunun dağa gittiğini söylemelerinden dolayı onlardan etkilenmiş olabileceğini düşünmektedir.

Görüşülen ailelerden bir başkası da 14 yaşındayken PKK'ya katılan H. S.'nin annesi Z. S⁸.dir. 2014 yılından beri oğlundan haber alamayan anne Z. S. Hakkâri Yüksekova'dan gelerek oturma eylemine katılmıştır. Z. S. çocuğunun PKK terör örgütüne katılmasının sebebinin yurt ortamındaki arkadaş çevresi olabileceğini ifade etmiştir. Yurtta yatılı kalmasından dolayı oradaki arkadaşlarıyla yakın olduklarını ve çocuğunun örgüte katıldığı gün yurttan 2 çocuğun daha örgüte katılmasını birbirlerinden etkilenmeleri şeklinde düşünmektedir.

³ 19 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen üçüncü ailedir. H.İ.K. halası ve babaannesi oturma eylemine başladıktan 10 gün sonra Habur sınır kapısında güvenlik güçlerine teslim olmuştur. Görüşme yapıldığı tarih itibarıyla G.A. yeğeni geri dönmeye rağmen diğer ailelere destek olmak amacıyla oturma eylemine devam etmektedir.

⁴ 19 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen dördüncü ailedir. C.B. evlat nöbetinin başladığı ilk günden beri eyleme aralıksız devam etmiş ve Diyarbakır annelerinin sembol isimlerinden biri olmuştur.

⁵ 20 Ağustos günü görüşülen ilk ailedir. Görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

⁶ 20 Ağustos günü görüşülen ikinci ailedir.

⁷ 20 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen üçüncü ailedir. Görüşme yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

⁸ 20 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen dördüncü ailedir.

Görüşülen ailelerden biri ekonomik faktörlerin çocuğunun PKK terör örgütüne katılmasının sebebi olabileceğini ifade etmiştir. 2015'te PKK terör örgütüne katıldığı iddia edilen çocuklardan biri olan 15 yaşındaki B. Ö.'nin annesi S. Ö⁹. oğlunun ekonomik vaatlerle PKK terör örgütüne katılmış olabileceğini belirtmiştir.

Diyarbakır aileleri ile yapılan görüşme sonucunda psikolojik faktörler ön plana çıkmamıştır. Ailelerin çocuklarıyla yakın ilişki içinde olmayışları psikolojik boyutun hangi düzeyde olduğu sorusuna net bir cevap verilememesine neden olmuş olabilir. Sonuç olarak gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakat sonrası, aslında bu çocukların PKK terör örgütüne katılma kararı almasında tek bir faktörün değil birden fazla faktörün etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Çocukların terör örgütleri tarafından kullanılması modern çağın rahatsız edici gerçeklerinden biridir. Bu gerçek tek bir gruba, tek bir çatışmaya, tek bir hükümete, tek bir ülkeye veya tek bir kıtaya indirgenemeyecek kadar küresel, sınırları aşan ve uzun yıllardır varlığını koruyan bir olgudur. Net sayıyı bilmek mümkün olmasa da şu an yaklaşık 250.000-500.000 çocuğun çeşitli ülkelerde ve çeşitli silahlı gruplarda yer aldığı düşünülmektedir. Bu çocukların kimileri silahlı çatışmaya girmekte kimileri ise daha basit işlerle ilgilenmektedir. Ama en genel çerçeveye bu çocuklar çocukluğunu yaşayamamakta ve pek çok acı tecrübeye tanıklık etmektedirler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1984'ten beri güvenliğini tehdit eden PKK terör örgütü de bünyesinde çocukları barındıran ve sistematik olarak çocukları kullanan bir terör örgütüdür. Resmi kaynaklara göre 2011 yılına kadar PKK terör örgütüne katılan çocuk sayısı 4000'den fazladır (Söylemez, 2012). Günümüzde de PKK terör örgütü içindeki çocuk sayısı azımsanmayacak orandadır. Bu hususta PKK'nın çocuk militan temini ve çocukların PKK'ya katılmasının nedenlerine yönelik saha verileri Diyarbakır HDP İl Teşkilatı binası önünde evlat nöbeti tutan ve Diyarbakır anneleri olarak adlandırılan ailelerle görüşülenlerden toplanmıştır.

Diyarbakır anneleri olarak bilinen ailelere çocuklarının/yakınlarının terör örgütüne katılma nedenleri sorulduğunda beş aile arkadaş etkisinin, üç aile ailesel faktörlerin, bir aile de ekonomik sebeplerin etkili olmuş olabileceğini ifade etmiştir. Çocuklarının PKK terör örgütüne katılış sürecini anlatırlarken bu sebepleri belirtmeler de onlara göre en gerçek sebep HDP etkisidir. Fakat ailelerin de ifade ettiği üzere bu çocukların dağa gitmeden önce son durakları HDP il veya ilçe teşkilat binası olsa da onları oraya götüren arka planda pek çok faktörün olduğu ve örgüte katılma süreçlerinin tek başına HDP etkisi ile sınırlı olmadığı tahmin edilebilir bir durumdur. Özel hayatın gizliliği ve hassasiyeti noktasında açıklamaların altında belirtilmese de görüşülen pek çok anne eşinin kendilerinden ayrı yaşadığını, kocasının ikinci eşi olduğunu veya resmi nikâhları olmadan yaşadıklarını belirtmiştir. Bu açıklama da aile faktörünün üzerinde durulmasına sebebiyet vermektedir.

⁹ 20 Ağustos 2020 tarihinde görüşülen beşinci ailedir.

Görüşmeler değerlendirildiğinde literatür incelemesinde ön plana çıkan faktörlerin çocukların PKK terör örgütüne katılmasında da kayda değer rol oynadığı görülmüştür. Ailelerin hayatları irdelendiğinde ön plana çıkan sebep ailesel faktörler olmuştur. Bu faktörün var olduğu ailelerde büyük oranda ekonomik ve psikolojik etkenlerin de mevcut olmasıyla süreç kolaylıkla ilerlemektedir. Fakat tüm bu sebeplere rağmen PKK terör örgütüne katılmayı seçmeyen çocuklar da vardır. Bu nedenle araştırma sonucunda ön plana çıkan faktörler her çocuk için etkilidir genellemesi yapılamaz.

Çocukların PKK terör örgütüne katılmasının önüne geçebilmek amacıyla teröre ve radikalleşmeye giden yolun en baştan durdurulması gerekmektedir. Çocuğun gelişim evreleri hatırlandığında en büyük sorumluluk şüphesiz aileye düşmektedir. Sağlıklı bir toplum oluşturabilmek için sağlıklı nesiller yetiştirmek her ebeveynin en temel görevidir. Ayrıca çocuk dediğimiz bireyler 18 yaşından küçük olan ve hukuka göre veli ya da vasileri olmadan karar verme ehliyeti olmayan kişilerdir. En basit şekliyle bile düşünüldüğünde çocuklar annelerini ve babalarını özler, karanlıktan korkar. Doğanın o zorlu şartlarına uyum sağlayamaz. Fiziki gelişimlerini tam anlamıyla sağlayamadıkları için onlardan bir birey performansı beklemek doğru değildir. Bu nedenle PKK terör örgütünün çocukları örgüt bünyesine alıp onlara genç gözüyle bakması uluslararası bir suçtur. PKK'nın yıllardır işlediği bu suça göz yummamak hem şimdi hem de gelecek nesillerdeki masum çocuklara olan bir borçtur.

EXTENDED ABSTRACT

The use of children in armed conflicts is one of the most terrible violations of children's rights. However, this violation has been committed for many years and groups using children do not feel guilty about it. Historically, children were systematically used in different tasks in armed groups from Antiquity until the 21st century. They have performed many tasks such as cookery, porter, trumpeting (eating and notifying the time of sleep), espionage, reporting or gathering intelligence. These are the periods when children's participation in armed conflicts is not a major concern. But, with the World War II, this view started to change. Factors such as the decrease in the number of adults due to reasons such as illness and war, the fact that children can be more easily persuaded than adults, and that the existing weapons or firearms are small and light enough for children to use due to technological developments have caused the armed groups to focus more on children. As this trend continued to increase after the Cold War, international organizations started to sign various agreements in order not to use children in armed conflicts.

The 1989 Convention on the Rights of the Child is one of the first international texts dealing with children's rights. Then, in 1996, Graca Machel's "Effects of Armed Conflicts on Children" is a comprehensive study on children used in armed conflicts. Many international texts such as Cape Town Principles, Paris Principles, African Convention on the Rights of the Child, United Nations Security Council resolutions have been passed consecutively to prevent the use of children in armed conflicts. The main point emphasized in this regard is that children do not have a place in war under any circumstances and that the use of children by armed groups is a clear violation of universal children's rights.

In this study, first of all, "Who is a child soldier?" The question was answered with the definitions that came to the fore in the literature review. Subsequently, children involved in terrorist organizations were examined. At this point, it is estimated that children are present in 40% of the armed forces, rebel groups or terrorist organizations in the world, and they are actively involved in approximately 75% of the conflicts in the world. When we look back ten years ago, the use of child militants in conflicts in Africa was common, while the use of child militants today is at a level to create an alarm level in the Middle East and North Africa regions. This situation clearly shows that the child militant phenomenon is now a global phenomenon and it would not be the right approach to link it to a specific terrorist organization or a series of historical experiences.

In the continuation of the study, the PKK terrorist organization and the children involved in the PKK terrorist organization were examined. Socio-cultural factors, economic factors and psychological factors came to the fore in the study, in which the reasons for children's participation in terrorist organizations were also investigated. In line with these factors, an answer was sought for the question "What are the reasons for children joining the terrorist organization PKK?" During the research, 11 families looking for their children in Diyarbakır were interviewed. As a result of the interviews with law enforcement personnel, the factors that came to the fore were the family factor, the effect of friends and relatives, and finally the economic factors, which were evaluated under the heading of socio-cultural factors, respectively. As a result of the interview with the Diyarbakır mothers, he stated that five family friends, three families may have been influenced by familial factors, and one family may have been influenced by economic

reasons. When both interviews were evaluated, it was seen that the factors that came to the fore in the literature review also played a significant role in the participation of children in the PKK terrorist organization.

Kaynakça

- Achvarina, V., Reich, S. F. (2006). No Place To Hide: Refugees, Displaced Persons, and the Recruitment of Child Soldiers. *International Security*, 31(1). 127-164.
- Akyüz, E. (2020). Türkiye’de Çevresel Terör: PKK Terör Örgütü Örneği. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3(4), 197-207.
- Aljazeera Resmi İnternet Sitesi, (2013). <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/pkk-nasil-kuruldu-ve-guclendi>
- Arslan, F. (2014). *Oyundan Militanlığa: PKK’nın Çocuk Askerleri*. Öteki Adam Yayınları.
- Ata, Z. (2018). *Suçta Sürüklenmiş Çocuklarda Aile Faktörünün Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, G. (2012). PKK’nın Çocukları. *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/pkk-nin-cocuklari-19951667> Erişim tarihi; 29 Haziran 2020.
- BBC News. <https://www.bbc.com/news/magazine-29934965#:~:text=As%20many%20as%20250%2C000%20boys,up%20a%20weapon%20to%20fight>
- Begley, T. B. C. (2012). The Extraterritorial Obligation to Prevent The Use of Child Soldiers. *American University International Law Review*. 27(3). 613-640.
- Brocklehurst, H. (2016). *Who’s Afraid of Children? Children, Conflict and International Relations (Ethics and Global Politics)*. England: Ashgate Publishing.
- Cape Town Prensipleri. (1997). Unicef. [https://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](https://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf)
- Çakı, C. (2018). ‘Nazizm İdeolojisi Altında Hitler Gençliği: Nazi Almanyası Propaganda Afişleri Üzerine İnceleme’. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*. 1(1). 9-21.
- Çocuk Askerlerin Kullanımını Durdurma Koalisyonu, (2008). *Child Soldiers Global Report 2008*, London.
- Eigen, L. D. (2009). Child Soldiers Are Unfortunately Nothing New. <https://scriptamus.wordpress.com/2009/11/02/child-soldiers-are-unfortunately-nothing-new/>.
- Gabriella, D. (2013). The Problem of Child Soldiers. *AARMS*, 12(1). 1-8.
- Goodwin-Gill, G.S. ve Cohn, I. (1994). *Child Soldiers: The Role of Children in Armed Conflict*. Oxford University Press.
- İçişleri Bakanlığı. (2017). ‘PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstisarı’. https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/PKK_COÇUK_almanca.pdf Erişim Tarihi: 25 Haziran 2020.
- İmset, İ. (1993). *PKK: Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı (1973-1992)*. Turkish Daily News Yayınları.
- Kakhuta-Banda, F. B. (2014). *The Use of Child Soldiers in African Armed Conflicts: A Comparative Study of Angola and Mozambique*. (Yüksek Lisans Tezi). Güney Afrika: Witwatersrand Üniversitesi.
- Karlıdağ, B. (2020). Bireyler Terör Örgütlerine Neden Katılır? <https://www.stratejikortak.com/2020/09/bireyler-teror-orgutlerine-neden-katilir.html>

- Kekevi, S., Kılıçoğlu, G. (2016). Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve PKK'nın Çocuk Askerleri/Militanları. *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 483-510.
- Lieshi, A. (2018). How Can the International Community Best Respond to the Problem of Child Soldiers?. *ILIRIA International Review*. 8(1). 290-298.
- Machel, G. (1996). Promotion And Protection Of The Rights Of Children: Impact Of Armed Conflict On Children. United Nations.
- McLeod, S. (2019). Social Identity Theory. <https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html>
- Miller, J. (2017). Heartbreaking Photographs of Child Soldiers from WW1 and WW2.
- Ördek, H. (2014). *PKK Terör Örgütünün Çocukları Kullanma Usul ve Yöntemlerinin Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Kara Harp Okulu Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- Paris Prensipleri. (2007). Unicef. <https://www.unicef.org/mali/media/1561/file/ParisPrinciples.pdf>
- Perrin, E. A. (2005). Child Soldiers: Legal and Military Challenges in Confronting a Global Phenomenon. *Mcgill Law Journal*. 687-694.
- Plante, J. (2015). The Children of War. *Topical Research Digest: Human Rights and Contemporary Slavery*. 22-34.
- Polat, O. ve Güldoğan, E. (2010). Çocuk Askerler: Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Sorunlar. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*. 1(1). 105-124.
- Popovski, V., Arts, K. (2006). *International Criminal Accountability and Children's Rights*, 4. United Nations University Press.
- Rosen, D. M. (2005). *Armies of The Young: Child Soldiers in War and Terrorism*. Rutgers University Press.
- Samar, K. (2016). DAESH'in Çocukları: Örgütün yeni bir cihatçı jenerasyonu yolda. <https://tr.euronews.com/2016/03/10/daes-in-cocuklari-orgutun-yeni-bir-cihatci-jenerasyonu-yolda>
- Sarı, B. ve Tinas, M. (2018). A Terrorism Threat Against Humanity And Democracy: The PKK Case. *Polis Akademisi Yayınları*. 58(17). 5-42.
- Schofield, B. (2010). Boy soldiers: Using Children in Warfare Is Not A Modern Phenomenon. <https://www.independent.co.uk/news/world/boy-soldiers-using-children-in-warfare-is-not-a-modern-phenomenon-2161593.html> Erişim Tarihi: 24 Ekim 2020.
- Singer, P. W. (2005). The New Children Of Terror. In James J. F. Forest (Eds.), *The Making Of A Terrorist: Recruitment, Training And Root Causes* (pp.105-119). London.
- Singer, P. W. (2006). Young Soldiers Used In Conflicts Around The World. The Brookings Institution.
- Söylemez, H. (2012). Oyundan ölüme PKK'nın Çocuk Militanları. Aksiyon. <https://www.haber7.com/guncel/haber/890198-oyundan-olume-pkknin-cocuk-militanlari>
- Stern, J. (2003). *Terror in The Name of God*. Harper Collins Publisher.
- T.C. Resmî Gazete web sitesi (1961). *Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu*. 9 Ocak 1961. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.211.pdf>
- T.C. Resmî Gazete web sitesi. (2005). *Çocuk Koruma Kanunu*. 3 Temmuz 2005. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050715-1.htm>

- Tattersfield, L. (2012). *The Children's Crusade*. Sonoma State University.
- TBMM Web Sitesi (2013). Terör ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon Raporu (Taslak), Ocak 2013. <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2013/raporlar/31012013.pdf>
- Teğin, N. (2019). *PKK Terör Örgütünden Ayrılanlar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. (Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Tiefenbrun, S. (2007). *Child Soldiers, Slavery, and the Trafficking of Children*. TJS Legal Studies Research Paper No. 1020341. 1-82.
- Törel, T. (2002). *PKK Terör Örgütü (Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi 1978-1998)*. (Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri Web Sitesi (2019). Çocuk. <https://sozluk.gov.tr/>
- Udombana, J. (2006). War is Not Child's Play! International Law and the Prohibition of Children's Involvement in Armed Conflicts. *Temple International & Comparative Law Journal*. 20(1). 57-109.
- Varfolomeea, A. (2019). <https://www.thedefensepost.com/2019/02/11/child-soldiers-global-increase/>
- Vautravers, A. J. (2009). Why Child Soldiers Are Such A Complex Issue. *Refugee Survey Quarterly*. 27(4). 96-107.
- Yalçın, E. (2012). PKK Bu Çocukları Nasıl Kandırıyor? <https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/pkk-bu-cocuklari-nasil-kandiriyor>